

STUDII

SINTEZA MODIFICĂRILOR LEGISLATIVE
OPERATE PRIN LEGILE NR. 200/2023 ȘI NR.248/2023
ÎN CAZUL INFRACTIUNILOR CONTRA AUTORITĂȚII, ÎNFĂPTUIRII
JUSTIȚIEI, ORI AL INFRACTIUNILOR DE SERVICIU, CONTRA
SIGURANȚEI CIRCULAȚIEI PE DRUMURILE PUBLICE ȘI CONTRA
ORDINII ȘI LINIȘTII PUBLICE

DOI: 10.24193/SUBBIur.68(2023).3.2
Data publicării online: 10.01.2024

Mihail UDROIU*

Rezumat: Codul penal a suferit multiple modificări în vara anului 2023. În cuprinsul prezentului articol vor fi analizate doar modificările ce au vizat infracțiunile contra autorității, înfăptuirii justiției, ori infracțiunile de serviciu, contra siguranței circulației pe drumurile publice și contra ordinii și liniștii publice care, în esență, privesc: agravarea răspunderii penale pentru ultraj și ultrajul judiciar; reconfigurarea elementului material al infracțiunilor de abuz în serviciu și neglijență în serviciu consecutiv deciziilor Curții Constituționale; reformarea infracțiunilor contra siguranței circulației pe drumurile publice; agravarea răspunderii penale pentru infracțiunea de tulburare a ordinii și liniștii publice.

---

* Jud. Dr. Mihail Udroi. cadru didactic asociat in cadrul Facultății din Drept a Universității din Oradea, e-mail: mihail.udroi@uoradea.ro; <https://orcid.org/0009-0007-1293-1522>.

Cuvinte cheie: infracțiune, ultraj, ultraj judiciar, abuz în serviciu, neglijență în serviciu, infracțiuni rutiere, faptă comisă în public, armă de foc, tulburarea ordinii și liniștii publice

SUMMARY OF CHANGES MADE BY ROMANIAN LAWS NO.
200/2023 AND NO. 248/2023 IN THE CASE OF CRIMES
AGAINST AUTHORITY, THE ADMINISTRATION OF JUSTICE, OR
OFFENSES IN PUBLIC POSITION, OR CRIMES AGAINST THE
SAFETY OF TRAFFIC ON PUBLIC ROADS AND AGAINST PUBLIC
ORDER AND PEACE

Abstract: The criminal code underwent multiple changes in the summer of 2023. In this article, only the changes made in crimes against authority, the administration of justice, or offenses in public position, or crimes against the safety of traffic on public roads and against public order and peace will be analyzed. These changes primarily concern: increased criminal liability for assault of a public official and assault on representatives of the judicial authorities; the reconfiguration of actus reus of the crimes of abuse in office and professional negligence following the decisions of the Constitutional Court; reform of offenses against traffic safety on public roads; increased criminal liability for the crime of disturbing public order and peace.

Keywords: offence; assault of a public official and assault on representatives of the judicial authorities, abuse in office, professional negligence, firearm, disturbance of public order and peace

Cuprins

Introducere	41
I. Agravarea răspunderii penale pentru ultraj și ultrajul judiciar	42
II. Reconfigurarea elementului material al infracțiunilor de abuz în serviciu și neglijență în serviciu consecutiv deciziilor Curții Constituționale.....	45
III. Reformarea infracțiunilor contra siguranței circulației pe drumurile publice	55
A. Transpunerea deciziilor Curții Constituționale.....	55
B. Incriminarea consumului de alcool sau de alte substanțe psihoactive ulterior producerii unui accident de circulație	60
IV. Agravarea răspunderii penale pentru infracțiunea de tulburare a ordinii și liniștii publice 63	
A. Forma de bază a infracțiunii [art. 371 alin. (1) C.pen.]	63
B. Prima variantă agravată a infracțiunii [art. 371 alin. (2) C.pen.].....	65
C. A doua variantă agravată a infracțiunii [art. 371 alin. (3) C.pen.].....	68
1. Ipooteza armei de foc.....	68
2. Ipooteza obiectului, dispozitivului, substanței sau animalului ce pot pune în pericol viața, sănătatea ori integritatea corporală a persoanelor.....	71
D. Cerința esențială atât pentru forma de bază, cât și pentru variantele agravate.....	71
Concluzii	73

Introducere

În vara anului 2023 Codul penal a suferit multiple modificări și completări atât în materia infracțiunilor contra persoanei și a patrimoniului, cât și a infracțiunilor contra autorității, înfăptuirii justiției, ori al infracțiunilor de serviciu, contra siguranței circulației pe drumurile publice și contra ordinii și liniștii publice.

Unele dintre aceste modificări și completări au fost realizate de legiuitor în îndeplinirea obligației pozitive stipulate de art. 147 alin. (1) din Constituția României, republicată de a pune de acord prevederile neconstituționale constatate prin deciziile succesive ale CCR cu dispozițiile Constituției.

Ne vom opri în continuare doar la analiza modificărilor și completărilor realizate în cazul infracțiunilor contra autorității, înfăptuirii justiției, ori al infracțiunilor de serviciu, contra siguranței circulației pe drumurile publice și contra ordinii și liniștii publice, intervențiile legislative operate cu privire la celelalte infracțiuni făcând obiectul unui studiu separat¹.

---

¹ A se vedea, M. UDROIU, *Sinteza modificărilor legislative operate prin Legile nr. 171/2023, nr. 213/2023, nr. 217/2023 și nr.248/2023 în cazul infracțiunilor contra persoanei și a celor contra patrimoniului*, în *Analele Universității București – Seria Drept*, nr. 2/2023, pp. 114-129, online: <https://drept.unibuc.ro/documente/2023/AUBD/2.%202023.%209.%20Mihail%20Udroi%20-%20Sinteze%20modificari%20partea%20speciala.pdf>.

I. Agravarea răspunderii penale pentru ultraj și ultrajul judiciar

Mai întâi, se remarcă faptul că în cazul infracțiunii de ultraj prin Legea nr. 248/2023² a fost extinsă sfera subiecților pasivi a căror calitate specială atrage reținerea variantei agravate prevăzute de art. 257 alin. (4) C.pen. prin referirea generică la militari, iar nu doar la jandarmi.

Astfel, va întruni elementele constitutive ale art. 257 alin. (4) C.pen. ultrajul săvârșit în oricare din formele prevăzute de art. 257 alin. (1) - (3) C.pen. împotriva unui polițist (din cadrul Poliției Române ori din Poliția de Frontieră Română, a celor care își desfășoară activitatea în sistemul administrației penitenciare, ori împotriva unui polițist local), militar sau personalului silvic investit cu exercițiul autorității publice³, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții.

Noțiunea de militar are, în esență, sensul dat de art. 1 alin. (1) din Legea nr. 80/1995 cadrelor militare, respectiv persoanele cărora „li s-a acordat grad de ofițer, maistru militar sau subofițer, în raport cu pregătirea lor militară și de specialitate, în condițiile prevăzute de lege”.

Vor avea calitatea de militari nu doar persoanele care au statut de cadre militare ale Ministerului Apărării Naționale, ci și jandarmii ori personalul din cadrul Inspectoratului general pentru situații de Urgență (ISU), respectiv al Departamentului pentru situații de urgență (care activează

---

² L: 248/2023 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, M.of.: 673/21 iul. 2023.

³ Prin Legea nr. 8/2022 a fost extinsă sfera de aplicare a variantei agravate și cu privire la personalul silvic³ investit cu exercițiul autorității publice (de pildă, pădurarul sau inginerul silvic care exercită în condițiile legii exercițiul autorității de stat).

în cadrul Ministerului de Interne⁴), sau militarii străini care își desfășoară activitatea în România.

În al doilea rând, prin Legea nr. 248/2023 a fost eliminată amenda ca pedeapsă alternativă pentru sancționarea variantei agravate a ultrajului prevăzute de art. 257 alin. (4) C.pen. sau a ultrajului judiciar (indiferent dacă este comis în forma de bază ori în vreuna dintre formele asimilate), atunci când infracțiunile absorbite erau sancționate cu pedeapsa închisorii alternativ cu amenda.

Astfel, pentru forma tip și cele asimilate ale ultrajului prevăzute de art. 257 alin. (1) – (3) C.pen, tratamentul sancționator va rămâne neschimbat: limitele de pedeapsă sunt date de cele ale infracțiunilor absorbite al căror minim și maxim special se majorează cu o treime. La aceste limite se vor aplica regulile stipulate la art. 79 C.pen. în ipoteza în care se reține la individualizarea pedepsei existența unui concurs de cauze de agravare și de atenuare. În ipoteza pedepsei amenzii se va proceda la majorarea limitelor de pedeapsă ale închisorii prevăzute de lege alternativ cu amenda pentru infracțiunea absorbită și, în funcție de aceste limite, se vor determina limitele speciale ale zilelor-amendă.

În cazul variantei agravate a ultrajului prevăzută de art. 257 alin. (4) C.pen. sancțiunea va fi numai pedeapsa închisorii prevăzută de lege pentru infracțiunea absorbită (ca pedeapsa unică sau alternativă cu

---

⁴ Potrivit art. 1 alin. (1) din Legea nr. 550/2004 Jandarmeria Română este „instituția specializată a statului, cu statut militar, componentă a Ministerului Administrației și Internelor, care exercită, în condițiile legii, atribuțiile ce îi revin cu privire la apărarea ordinii și liniștii publice, a drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, a proprietății publice și private, la prevenirea și descoperirea infracțiunilor și a altor încălcări ale legilor în vigoare, precum și la protecția instituțiilor fundamentale ale statului și combaterea actelor de terorism”.

pedeapsa amenzii) al cărei minim și maxim special se majorează cu o jumătate („se sancționează cu pedeapsa privativă de libertate prevăzută de lege pentru acea infracțiune, ale cărei limite se majorează cu jumătate”). În situația în care infracțiunea absorbită este cea de omor calificat limitele de pedeapsă se majorează numai dacă instanța optează pentru pedeapsa închisorii, iar în acest caz, maximul special nu va putea depăși maximul general, de 30 de ani închisoare.

Tot astfel, în cazul ultrajului judiciar comis în forma de bază prevăzută de art. 279 alin. (1) C.pen, a primei forme asimilate ultrajului judiciar statuată de art. 279 alin. (2) și (4) C.pen., respectiv a celei de-a doua forme asimilate prevăzute de art. 279 alin. (3) și (4) C.pen. sancțiunea va fi exclusiv pedeapsa închisorii prevăzută de lege pentru infracțiunea absorbită (ca pedeapsa unică sau alternativă cu pedeapsa amenzii) al cărei minim și maxim special se majorează cu o jumătate („se sancționează cu pedeapsa privativă de libertate prevăzută de lege pentru acea infracțiune, ale cărei limite se majorează cu jumătate”).

În situația în care infracțiunea absorbită este cea de omor calificat, limitele de pedeapsă se majorează numai dacă instanța optează pentru pedeapsa închisorii, iar, în acest caz, maximul special nu va putea depăși maximul general de 30 de ani închisoare.

Așadar, spre deosebire de ultraj, în cazul ultrajului judiciar nu se va mai putea aplica în nicio situație pedeapsa amenzii.

II. Reconfigurarea elementului material al infracțiunilor de abuz în serviciu și neglijență în serviciu consecutiv deciziilor Curții Constituționale

Prin decizia CCR nr.405/2016⁵ a fost admisă excepția de neconstituționalitate și a constatat că „dispozițiile art. 297 alin. (1) C.pen. sunt constituționale în măsura în care prin sintagma îndeplinește în mod defectuos din cuprinsul acestora se înțelege îndeplinește prin încălcarea legii”. Curtea a reținut că sintagma „îndeplinește în mod defectuos” nu întrunește condițiile calitative impuse atât de Constituție, cât și de Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, nefiind enunțată cu suficientă precizie pentru a permite cetățeanului să își adapteze conduita în funcție de aceasta, astfel încât acesta să fie capabil să prevadă, într-o măsură rezonabilă, față de circumstanțele speței, consecințele care ar putea rezulta dintr-o anumită faptă și să își corecteze conduita.

De asemenea, Curtea a precizat că „neîndeplinirea ori îndeplinirea defectuoasă a unui act trebuie analizată numai prin raportare la atribuții de serviciu reglementate expres prin legislația primară.”⁶

---

⁵ CCR, dec. 405/2016, M.of.: 517/8 iul. 2016, pp. 2-13.

⁶ CCR, dec. 405/2016..., pg. 60.

Pentru aceleași considerente, prin decizia CCR nr. 518/2017⁷ s-a constatat că

„dispozițiile art. 298 C.pen. sunt constituționale în măsura în care prin sintagma «îndeplinirea ei defectuoasă» din cuprinsul acestora se înțelege «îndeplinirea prin încălcarea legii».⁸”

Având în vedere aceste considerente prin Legea nr. 200/2023⁹ s-a prevăzut că:

- a) elementul material al infracțiunilor de abuz în serviciu și neglijență în serviciu¹⁰ constă în neîndeplinirea unui act (inacțiune) sau îndeplinirea acestuia cu încălcarea dispozițiilor legale (acțiune) de către un funcționar public/privat aflat în exercițiul atribuțiilor sale de serviciu¹¹;

---

⁷ CCR, dec. 518/2017, M.of.: 765/26 sept. 2017, pp. 5-11.

⁸ CCR, dec. 518/2017..., p. 11.

⁹ M.of.: 616 din data de 6 iul. 2023.

¹⁰ Elementul material al infracțiunii de neglijență în serviciu este similar cu cel de la abuzul în serviciu.

¹¹ În cazul în care actul îndeplinit cu intenție în timpul serviciului nu intră în atribuțiile de serviciu ale făptuitorului se va reține comiterea infracțiunii de uzurpare a funcției, prevăzută de art. 300 C.pen., dacă a avut ca urmare producerea unei pagube, o vătămare a drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice ori îngrădirea exercițiului unui drept al unei persoane sau crearea pentru aceasta a unei inferiorități pe teme de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, orientare sexuală, apartenență politică, avere, vârstă, dizabilitate, boală cronică necontagioasă sau infecție HIV/SIDA.

b) cerința esențială a infracțiunii constă în aceea că fapta funcționarului public/privat trebuie să fie comisă în exercitarea atribuțiilor de serviciu prevăzute de o lege, o ordonanță a Guvernului, o ordonanță de urgență a Guvernului sau de un alt act normativ care, la data adoptării, avea putere de lege¹² [acte normative interne adoptate anterior actualei Constituții, care la data intrării în vigoare constituiau izvoare de drept penal (legi, decrete ale fostului Consiliu de Stat, Decrete-legi etc.), respectiv acte cu putere de lege din ordinea juridică unională (act normativ unional cu aplicabilitate directă și efecte general obligatorii – de exemplu, regulamente ale UE), în temeiul dispozițiilor art. 148 Constituție].

Trebuie avut în vedere că funcționarului public sau privat îi incumbă, potrivit normelor de drept primar, respectarea mai multor obligații în

---

¹² În Decizia CCR nr. 283/2023 (M.of.: 488/6 iun. 2023) s-a reținut că „legiitorul, printr-o enumerare exhaustivă, precizează și conceptualizează noțiunea generică folosită de Curtea Constituțională în dispozitivul Deciziei nr.405 din 15 iunie 2016, aceea de lege („prin încălcarea legii”). În acest sens, a apelat la descifrarea considerentelor deciziei, care au făcut trimitere la noțiunile de lege, ordonanță sau ordonanță de urgență. Curtea, prin deciziile pe care le pronunță, are obligația constituțională de a se raporta la dispozițiile Constituției din 1991 și, prin urmare, în decizia anterior menționată, s-a referit în mod exclusiv la actele de reglementare primară reglementate prin Constituția din 1991. Însă este evident că în ordinea constituțională actuală există situații în care acte de reglementare primară preconstituționale (legi, decrete) au fost receptate ca atare, iar acestora nu li se poate nega puterea normativă, dar nici nu se poate afirma că sunt o emanație a ordinii constituționale instaurate prin adoptarea Constituției din 1991. [...] Funcția abrogativă a Constituției în raport cu actele normative preconstituționale, reglementată de art.154 alin.(1) din Constituție, nu se impune prin ea însăși. Ea presupune confruntarea dintre Constituție și dispoziția legală anterioară, pentru a face aplicarea principiului *lex posterior derogat priori* și a asigura supremația Constituției asupra actelor inferioare. Iar această confruntare nu reprezintă altceva decât o formă a

controlului de constituționalitate. Desigur, fiind vorba și de o problemă a aplicării legii în timp, această formă a controlului de constituționalitate, și numai ea, este și la îndemâna organelor care aplică legea, respectiv a instanțelor judecătorești. [...] Pentru a reține că un act normativ a fost receptat în noua ordine constituțională instaurată ca urmare a intrării în vigoare a Constituției din 1991, Curtea are în vedere, pe de o parte, activitatea legislativă ce a privit actul normativ în discuție și, pe de altă parte, aplicarea continuă a actului normativ de către autoritățile publice. Îndeplinirea acestor condiții alternative duce la concluzia că actul normativ reflectă realitatea socială și este receptat în și de noua ordine constituțională, ceea ce îl califică drept un act de reglementare primară, o lege, în sens larg, astfel că verificarea constituționalității sale materiale în raport cu noua ordine constituțională va reveni Curții Constituționale (și nu instanțelor judecătorești). [...] Enumerarea are în vedere, de principiu, actele de reglementare primară adoptate sub imperiul Constituției din 1991, în sens formal și material. Dacă legiuitorul s-ar fi limitat mărginit la această enumerare, nu ar fi acoperit însă sfera actelor normative preconstituționale. Alăturând în schimb sintagma criticată, a realizat, în mod implicit, o asimilare a legii preconstituționale [adoptată, spre exemplu, sub imperiul Constituțiilor din 1923, 1938, 1948, 1952, 1965, după caz, sau Decretului-lege nr.92/1990] cu legea, în sens de act de reglementare primară adoptat de autoritatea legiuitoare a țării, având în vedere însăși titulatura ei. În schimb, întrucât există acte de reglementare primară preconstituționale în privința cărora nu se poate face o astfel de asimilare/ conversie (spre exemplu, decretele normative ale Consiliului de Stat adoptate sub imperiul Constituției din 1965), având în vedere natura și denumirea lor, precum și emitentul acestora, reglementarea criticată acoperă, în mod expres, și această sferă a actelor de reglementare primară. Prin urmare, sintagma are un dublu rol: pe de o parte, asimilează, implicit, conceptual legea preconstituțională cu legea adoptată după Constituția din 1991, ceea ce înseamnă că noțiunea de lege folosită acoperă actele de reglementare primară care au această titulatură în regimul constituțional în care au fost adoptate, iar, pe de altă parte, în mod explicit atrage în sfera actelor de reglementare primară a căror încălcare conduce la reținerea infracțiunii de abuz în serviciu pe cele care la data adoptării lor aveau putere de lege, adică erau considerate, de asemenea, acte de reglementare primară. [...] O asemenea reglementare, departe de a fi arbitrară și impredictibilă, are rolul de a stabili în mod clar faptul că această infracțiune se poate reține numai dacă s-a produs o încălcare a unui act de reglementare primară, neavând

legătură cu exercitarea funcției, însă nu toate aceste obligații constituie și atribuții de serviciu ale acestuia (de pildă, obligația de fidelitate sau cea de a se supune controlului medical periodic, ori de a încheia o asigurare de răspundere delictuală, ori de a depune declarația de avere reprezintă doar îndatoriri în legătură cu serviciul, iar nu atribuții de serviciu ale funcționarului). Prin urmare, doar nerespectarea totală sau parțială a uneia sau mai multor atribuții de serviciu atrage reținerea tipicității faptei de abuz în serviciu, iar nu și încălcarea celorlalte îndatoriri prevăzute de lege în legătură cu serviciul.

Deopotrivă, trebuie reținut că nu sunt prevăzute de norma de incriminare actele nelegale sau defectuoase care au fost comise prin încălcarea atribuțiilor de serviciu statuate doar în acte normative care constituie legislația secundară (de pildă, prin hotărâri de Guvern, ordine ale miniștrilor sau ale conducătorilor autorităților administrației publice centrale sau locale, regulamente interne, coduri deontologice etc.) sau care sunt stabilite în detaliu în aceste acte în condițiile în care norma de drept primar este echivocă sau cu o aplicabilitate extrem de generală¹³.

---

importanță dacă acesta a fost adoptat/ emis înainte sau după Constituția din 1991, atât timp cât a fost receptată în sistemul constituțional actual. [...] Norma criticată nu pretinde ca subiectul activ al infracțiunii să dețină cunoștințe specializate și avansate de drept constituțional, ci o minimă aplecare și înțelegere a cadrului legal aplicabil profesiei, meseriei sau funcției sale.”

¹³ În pg. 59-61, 65 din considerentele deciziei CCR nr. 405/2016 se reține că:

a) „raportarea organelor judiciare la o sferă normativă largă care cuprinde, pe lângă legi și ordonanțe ale Guvernului, și acte de nivel inferior acestora, cum ar fi hotărâri ale Guvernului, ordine, coduri etice și deontologice, regulamente de organizare internă, fișa postului, *are influență asupra laturii obiective a infracțiunii de abuz în serviciu prin extinderea acesteia la*

Nu este exclusă posibilitatea ca atribuțiile de serviciu să fie descrise și în legislația secundară („adoptarea unor acte de reglementare secundară care vin să detalieze legislația primară se realizează doar în limitele și potrivit normelor care le ordonă”¹⁴), fiind însă necesar ca legislația primară (în baza căreia sunt emise actele de legislație secundară) să le prevadă în mod explicit, neechivoc și cu suficientă precizie.

---

acțiuni sau inacțiuni ce definesc elementul material al laturii obiective a infracțiunii, dar care nu sunt prevăzute în acte normative de reglementare primară” [pg. 59];

b) „neîndeplinirea ori îndeplinirea defectuoasă a unui act trebuie analizată *numai prin raportare la atribuții de serviciu reglementate expres prin legislația primară* – legi și ordonanțe ale Guvernului” [pg. 60];

c) „*comportamentul interzis trebuie impus de către legiuitor chiar prin lege* (înțeleasă ca act formal adoptat de Parlament, în temeiul art. 73 alin. (1) din Constituție, precum și ca act material, cu putere de lege, emis de Guvern, în temeiul delegării legislative prevăzute de art. 115 din Constituție, respectiv ordonanțe și ordonanțe de urgență ale Guvernului) neputând fi dedus, eventual, din raționamente ale judecătorului de natură să substituie normele juridice” [pg. 61];

d) „în materie penală, principiul legalității incriminării, „*nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege*”, impune ca *numai legiuitorul primar* să poată stabili conduita pe care destinatarul legii este obligat să o respecte, în caz contrar aceștia supunându-se sancțiunii penale” [pg. 65];

e) „dispozițiile art. 246 C.pen. din 1969 și ale art. 297 alin. (1) C.pen. sunt constituționale în măsura în care prin sintagma «îndeplinește în mod defectuos» din cuprinsul acestora se înțelege „*îndeplinește prin încălcarea legii*” [pg. 65].

¹⁴ CCR, dec.: 405/2016..., pg. 60.

Astfel, în mod întemeiat s-a reținut în literatura de specialitate că „normele din legislația secundară nu sunt excluse *de plano* din sfera actelor susceptibile de a completa norma penală, însă ele nu pot face decât să detalieze prevederile normei primare. Problema care se pune în acest context este legată însă de determinarea sferei elementelor de ordin tehnic, a căror stabilire poate rămâne în sarcina reglementării secundare. Analiza jurisprudenței noastre constituționale pare a conduce la concluzia că această sferă este mai restrânsă decât cea considerată admisibilă în alte sisteme. [...] Instanța noastră de contencios constituțional a statuat însă că legiuitorul trebuie „să indice în mod clar și neechivoc obiectul material al infracțiunii în chiar cuprinsul normei legale sau acesta să poată fi identificat cu ușurință prin trimiterea la un alt act normativ de rang legal cu care textul incriminator se află în conexiune”. Dacă însă legea menită să completeze norma în alb este la fel de puțin precisă ca aceasta din urmă, elementul completator va fi preluat, în realitate, direct din actul normativ de forță juridică inferioară, ceea ce aduce norma penală în zona riscului de neconstituționalitate¹⁵”.

Legea nr. 200/2023 nu a mai făcut nicio precizare cu privire la urmarea imediată a infracțiunii, deși prin deciziile Curții Constituționale se arătase:

---

¹⁵ Florin STRETEANU, *Considerații privind regimul normelor penale incomplete în lumina jurisprudenței recente a Curții Constituționale*, în *Caiete de Drept penal* nr. 4/2016, pp. 20-23.

- i. „în prezent, orice acțiune sau inacțiune a persoanei care se circumscrie calităților cerute subiectului activ, indiferent de gravitatea faptei săvârșite, poate intra în sfera normei de incriminare. Această constatare determină Curtea să aibă rezerve în a aprecia că aceasta a fost voința legiuitorului când a incriminat fapta de abuz în serviciu. Aceasta, cu atât mai mult cu cât Curtea constată că legiuitorul a identificat și reglementat la nivel legislativ extrapenal pârghiile necesare înlăturării consecințelor unor fapte care, deși, potrivit reglementării actuale se pot circumscrie săvârșirii infracțiunii de abuz în serviciu, nu prezintă gradul de intensitate necesar aplicării unei pedepse penale. [...] În concluzie, Curtea reține că sarcina aplicării principiului «*ultima ratio*» revine, pe de-o parte, legiuitorului, iar, pe de altă parte, organelor judiciare chemate să aplice legea. Astfel, Curtea apreciază că responsabilitatea de a reglementa și aplica, în acord cu principiul anterior menționat, prevederile privind «abuzul în serviciu», ține atât de autoritatea legiuitoare primară/delegată (Parlament/Guvern), cât și de organele judiciare – ministerul public și instanțele judecătorești – indiferent dacă subiectul activ este acuzat conform unor reguli speciale de acuzare sau unor proceduri penale ordinare¹⁶”;
- ii. „că legiuitorul are obligația de a reglementa pragul valoric al pagubei și intensitatea vătămării dreptului sau interesului legitim rezultate din comiterea faptei în cuprinsul normelor penale referitoare la infracțiunea de abuz în serviciu, pasivitatea acestuia fiind de natură să determine apariția unor situații de incoerență și instabilitate, contrare principiului securității raporturilor juridice în componenta sa referitoare la claritatea și previzibilitatea legii¹⁷”;
- iii. „necesitatea complinirii de către legiuitor a omisiunii legislative constatate, sub aspectul valorii pagubei sau intensității/gravității vătămării drepturilor sau intereselor legitime ale unei persoane fizice sau ale unei persoane juridice în vederea asigurării clarității și previzibilității normei penale examinate.¹⁸”

Prin Decizia CCR nr. 283/2023, cu o motivare eclectică, instanța de contencios constituțional (într-o altă componentă) a revenit asupra

---

¹⁶ CCR, dec.: 405/2016 pg.48, 49.

¹⁷ CCR, dec.: 392/2017, pg. 16.

¹⁸ CCR, dec.: 518/2017, pg. 45.

jurisprudenței anterioare apreciind că dispozițiile art. 297 și art. 298 C.pen. sunt constituționale chiar dacă nu este instituit un prag valoric sau criterii de determinare a distincției dintre abuzul în serviciu și actele ilicite extrapenale realizate cu încălcarea atribuțiilor de serviciu reținând că:

- a) „în cazul infracțiunii de abuz în serviciu, Curtea constată că norma de incriminare nu delimitează în mod expres răspunderea penală de alte forme de răspundere și, pentru a remedia această inconsistență normativă, Curtea, prin decizii subsecvente celei de admitere, a făcut trimitere la principiul ultima ratio și a considerat ca fiind suficientă acțiunea subsidiară a instanțelor judecătorești¹⁹”;
- b) „chiar dacă legiuitorul nu a reglementat un anume prag valoric al pagubei sau o anumită intensitate a vătămării intereselor legitime ale persoanelor fizice/ juridice pentru reținerea infracțiunilor de abuz în serviciu sau neglijență în serviciu, aspect care, în jurisprudența anterioară a Curții Constituționale nu a atras neconstituționalitatea normei în cadrul controlului a posteriori de constituționalitate, acțiunea instanțelor judecătorești – concordantă cu jurisprudența Curții Constituționale – este de natură să mențină și să consolideze prezumția de constituționalitate a textului, care trebuie să îmbine într-un mod armonios aspectele de tipicitate obiectivă și subiectivă a infracțiunii. Astfel, caracterul serios al pagubei materiale/ intensității vătămării intereselor legitime (ce poate fi determinat pe cale interpretativă de la caz la caz), coroborat cu poziția subiectivă a funcționarului public/ funcționarului constând în acțiunea sa care are drept scop producerea urmării socialmente periculoase (element de diferență față de forma de vinovăție specifică răspunderii disciplinare/ contravenționale), reprezintă aspecte de tipicitate obiectivă și subiectivă care delimitează forma de răspundere penală de formele de răspundere nonpenale. Din această perspectivă, respectiv a unei practici judiciare consecvente aplicării considerentelor Deciziei nr.405 din 15 iunie 2016 referitoare la principiul ultima ratio, sunt îndeplinite standardele de securitate juridică fixate în jurisprudența Curții Constituționale, astfel că problema de drept ridicată devine una de interpretare și aplicare a legii²⁰”;

---

¹⁹ CCR, dec.: 283/2023, pg. 50.

²⁰ CCR, dec.: 283/2023, pg. 54

- c) „interpretarea astfel realizată de către instanțele judecătorești va indica instanței constituționale înțelesul normei juridice analizate, obiectivizându-i și circumscriindu-i conținutul normativ. În vederea atingerii acestei finalități, interpretarea dată normelor juridice trebuie să fie una general acceptată, aceasta putându-se realiza fie prin pronunțarea de către Înalta Curte de Casație și Justiție a unor hotărâri prealabile sau în soluționarea unor recursuri în interesul legii, fie printr-o practică judiciară constantă. Prin urmare, în măsura în care practica judiciară va atașa textului de incriminare o interpretare ce contravine jurisprudenței Curții Constituționale, există un remediu disuasiv care să permită respectarea exigențelor constituționale stabilite, respectiv posibilitatea Curții de a controla constituționalitatea interpretării astfel realizate²¹”.

Constatăm în continuare existența unor premise de neconstituționalitate a normei de incriminare prin raportare la dispozițiile art. 1 alin. (3) din Constituție față de lipsa de preocupare a legiuitorului în definirea intensității vătămării care are drept urmare posibilitatea extrem de largă de determinare a urmării imediate a infracțiunilor de abuz în serviciu și neglijență în serviciu, în condițiile în care nesocotirea principiului *ultima ratio* în materie penală la care instanța de contencios constituțional face în continuare referire în Decizia nr. 283/2023 contravine standardului constituțional al statului de drept.

Deopotrivă, apreciem că legiuitorul a ratat o bună ocazie de a proceda la abrogarea art. 298 C.pen. în considerarea principiului *ultima ratio* în materie penală și al caracterului subsidiar al normei față de alte incriminări speciale.

---

²¹ CCR, dec.: 283/2023, pg. 55.

III. Reformarea infracțiunilor contra siguranței circulației pe drumurile publice

În materie infracțiunilor contra siguranței circulației pe drumurile publice intervenția legislativă a vizat pe de o parte transpunerea unor decizii ale Curții Constituționale, iar, pe de altă parte, sancționarea unor noi fapte.

A. Transpunerea deciziilor Curții Constituționale

Prin Decizia CCR nr. 224/2017²² s-a constatat că:

„soluția legislativă cuprinsă în art. 335 alin. (1) C.pen. care nu incriminează fapta de conducere pe drumurile publice a unui tractor agricol sau forestier, fără permis de conducere, este neconstituțională²³”. În motivarea deciziei s-a reținut că „necorelarea²⁴ dintre art. 335 alin. (1) C.pen. și art. 6 pct. 6 teza a doua din O.U.G. nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice determină un veritabil viciu de neconstituționalitate, care rezultă din omisiunea reglementării, în cuprinsul art. 335 alin. (1) C.pen., a tractoarelor agricole sau forestiere ca obiect material al infracțiunii de conducere a unui vehicul pe drumurile publice fără permis de conducere, încălcându-se astfel, dispozițiile art. 1 alin. (3) și (5), art. 16 și art. 22 din Constituția României, republicată.²⁵”

---

²² CCR, dec. 224/2017, M.of.: 427 din 9 iunie 2017, pp. 3-7.

²³ CCR, dec. 224/2017..., p. 7.

²⁴ Necorelarea reținută de Curtea Constituțională dintre art. 335 alin. (1) C.pen. și art. 6 pct. 6 teza a doua din OUG: 195/2002 privind circulația pe drumurile publice a fost generată de modificarea operată prin O.G. nr. 21/2014 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 195/2002 privind circulația pe drumurile publice (M.Of.: 635 din 29 august 2014) prin care a fost schimbată definiția legală a autovehiculului.

²⁵ CCR, dec. 224/2017..., pg. 30.

În această privință prin Decizia nr. 11/2017²⁶ pronunțată în dezlegarea unor chestiuni de drept instanța supremă stabilise că:

„în interpretarea noțiunii de «autovehicul», prevăzută de art. 334 alin. (1) C.pen. și art. 335 alin. (1) C.pen. , raportat la art. 6 pct. 6 și pct. 30 din O.U.G. nr. 195/2002, modificată și completată prin O.G. nr. 21/26.08.2014, conducerea pe drumurile publice a unui tractor agricol sau forestier neînmatriculat/neînregistrat potrivit legii sau de către o persoană care nu posedă permis de conducere nu întrunește condițiile de tipicitate ale infracțiunilor prevăzute de art. 334 alin. (1) C.pen., respectiv, de art. 335 alin. (1) C.pen.²⁷”

În aceste condiții prin Legea nr. 200/2023 au fost operate următoarele modificări:

- a. în vederea transpunerii deciziei CCR nr. 224/2017 alin. (1) și (2) ale art. 335 C.pen. au fost completate cu referirea la tractorul agricol ori forestier²⁸, fiind astfel extinsă sfera de incriminare a acestei infracțiuni; deopotrivă, în scop de corelare legislativă, în cuprinsul art. 335 alin. (2) C.pen. s-a eliminat noțiunea de subcategorie deoarece prin art. II. din Legea nr. 203/2012 pentru

---

²⁶ ÎCCJ, comp.dez.pen., dec. 11/2017, M.of.: 469/26 iun. 2017.

²⁷ ÎCCJ, comp.dez.pen., dec. 11/2017..., p. 15.

²⁸ Art. 335. Conducerea unui vehicul fără permis de conducere. „(1) Conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul, a unui tramvai ori a unui tractor agricol sau forestier de către o persoană care nu posedă permis de conducere se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani.

(2) Conducerea pe drumurile publice a unui vehicul pentru care legea prevede obligativitatea deținerii permisului de conducere de către o persoană al cărei permis de conducere este necorespunzător categoriei din care face parte vehiculul respectiv ori al cărei permis i-a fost retras sau anulat ori căreia exercitarea dreptului de a conduce i-a fost suspendată sau care nu are dreptul de a conduce autovehicule, tramvaie ori tractoare agricole sau forestiere în România se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

(3) Cu aceeași pedeapsă se sancționează și persoana care încredințează un vehicul pentru care legea prevede obligativitatea deținerii permisului de conducere pentru conducerea pe drumurile publice unei persoane despre care știe că se află în una dintre situațiile prevăzute în alin. (1) sau alin. (2) sau sub influența alcoolului ori a unor substanțe psihoactive.”

modificarea și completarea OUG: 195/2002 privind circulația pe drumurile publice²⁹ subcategoriile de vehicule pentru care au fost emise permise de conducere anterior datei de 19 ianuarie 2013 se echivalează cu categoriile de vehicule pentru care se eliberează permise de conducere potrivit dispozițiilor art. 20 alin. (3) din OUG: 195/2002, republicată, cu modificările și completările ulterioare, devenind categorii de sine stătătoare.

- b. în scop de corelare legislativă alin. (1) și (2) ale art. 334 C.pen. au fost completate cu referirea la tractorul agricol ori forestier, în vreme ce, pentru motive de corelare, alin. (4) a fost completat și cu referirea atât la tramvai, cât și la tractorul agricol ori forestier³⁰, fiind astfel extinsă sfera de incriminare a acestei infracțiuni.

Fiind o incriminare *ex novo*, aceste norme se vor aplica numai pentru faptele comise începând cu data de 09 iulie 2023 (data intrării în vigoare a Legii nr. 200/2023).

---

²⁹ L: 203/2012, M.of.: 760/12. noi. 2012.

³⁰ Art. 334. Punerea în circulație sau conducerea unui vehicul neînmatriculat.

„(1) Punerea în circulație sau conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul, a unui tramvai sau a unui tractor agricol ori forestier neînmatriculat sau neînregistrat, potrivit legii, se pedepsește cu închisoare de la unu la 3 ani sau cu amendă.

(2) Punerea în circulație sau conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul, tramvai, tractor agricol ori forestier cu număr fals de înmatriculare sau înregistrare se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă.

(3) Tractarea unei remorci neînmatriculate sau neînregistrate ori cu număr fals de înmatriculare sau înregistrare se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

(4) Conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul, a unui tramvai sau a unui tractor agricol sau forestier ori tractarea unei remorci ale cărei plăcuțe cu numărul de înmatriculare sau de înregistrare au fost retrase ori a unui vehicul înmatriculat în alt stat, care nu are drept de circulație în România, se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă.”

Deopotrivă, prin Legea nr. 200/2023 a fost transpusă și decizia CCR nr. 732/2014³¹ prin care se constatare că

„sintagma la momentul prelevării mostrelor biologice din cuprinsul dispozițiilor art. 336 alin. (1) C.pen. este neconstituțională întrucât aduce atingere prevederilor constituționale ale art. 1 alin. (5) și ale art. 20 din Constituția României, raportate la prevederile art. 7 paragraful 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale”.

În consecință, din cuprinsul art. 336 alin. (1) C.pen. a fost eliminată referirea „la momentul prelevării” noua normă de incriminare stipulând următoarele:

„conducerea pe drumurile publice a unui vehicul pentru care legea prevede obligativitatea deținerii permisului de conducere de către o persoană care are o îmbibație alcoolică de peste 0,80 g/l alcool pur în sânge se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă”.

Astfel, existența la momentul conducerii³² a unei îmbibații alcoolice de peste 0,80 g/l alcool pur în sânge, sau dovada faptului că persoana care conducea vehiculul se afla efectiv sub influența substanțelor psihoactive.

---

³¹ CCR, dec. 732/2014, M.of. 69/27 ian. 2015, pp. 2-5.

³² În acest sens, în considerentele Deciziei nr. 1508/RC/2016 (disponibilă pe site-ul www.iccj.ro) instanța supremă a arătat că prin decizia CCR nr. 732/2014 „Curtea Constituțională a statuat că doar sintagma «la momentul prelevării mostrelor biologice» din cuprinsul dispozițiilor art. 336 alin. (1) C.pen. este neconstituțională. Pe de altă parte, se mai reține că, potrivit art. 147 alin. (1) din Constituția României, dispozițiile din legile și ordonanțele în vigoare, [...] constatate ca fiind neconstituționale, își încetează efectele în termen de 45 de zile de la publicarea deciziei Curții Constituționale dacă, în acest interval, Parlamentul sau Guvernul, după caz, nu pun de acord prevederile neconstituționale cu dispozițiile Constituției. Împrejurarea că nu s-a intervenit la nivel legislativ asupra dispoziției legale nu are însă drept consecință dezincrimnarea infracțiunii prevăzute de art. 336 alin. (1)

C.pen., ci doar o modificare a textului, în sensul înlăturării din cuprinsul său a acestei prevederi neconforme Constituției României. Infracțiunea revine la o formă asemănătoare celei anterioare intrării în vigoare a noului Cod penal, cea prevăzută în art. 87 din O.U.G. nr. 195/2002 care încrimina conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul sau tramvai de către o persoană care are o îmbibație alcoolică de peste 0,80 g/l alcool pur în sânge. Se mai are în vedere că prin includerea sintagmei «la momentul prelevării probelor biologice» în noua reglementare a art. 336 alin. (1) C.pen. *legiuitorul a vizat doar probațiunea și nu elementele constitutive ale infracțiunii*. În mod evident, ceea ce se încriminează este conducerea unui vehicul sub influența alcoolului sau a altor substanțe (aceasta fiind și denumirea marginală a infracțiunii) și nu prezentarea în această stare cu ocazia prelevării de probe biologice. Din expunerea de motive a noului Cod penal, rezultă că prin modificarea conținutului infracțiunii de conducere a unui vehicul sub influența alcoolului sau a altor substanțe, legiuitorul a urmărit eliminarea posibilității unei estimări retroactive a alcoolemiei, în scopul evitării inconvenientelor create de această estimare. Soluția legislativă prevăzută de art. 87 alin. (1) din O.U.G. nr. 195/2002 impunea calculul retroactiv al alcoolemiei, care consta în determinarea îmbibației alcoolice existente la momentul conducerii autovehiculului și necesita recoltarea a două probe de sânge pentru stabilirea fazei intoxicației etilice (absorbție sau eliminare) și a ratei de eliminare individuale, în perspectiva solicitării expertizei de estimare retroactivă a alcoolemiei. Modificarea textului infracțiunii, prin introducerea locuțiunii «la momentul prelevării probelor biologice» nu a avut ca efect dezincriminarea faptelor comise sub imperiul legii vechi (art. 87 din O.U.G. nr. 195/2002), când determinarea concentrației de alcool în sânge se făcea în raport de momentul depistării în trafic, după cum nici intervenția instanței de contencios constituțional nu produce asemenea consecințe. Singurul efect este, așa cum s-a arătat, modificarea textului în sensul eliminării prevederii neconforme cu legea fundamentală, cu consecințe doar sub aspect probator, respectiv necesitatea stabilirii îmbibației alcoolice la momentul săvârșirii infracțiunii, care coincide cu momentul opririi în trafic. Înalta Curte reține că nu se poate vorbi de o dezincriminare a faptei de conducere pe drumurile publice a unui autovehicul de către o persoană care are o îmbibație alcoolică de peste 0,8 g/l alcool pur în sânge, fapta rămânând incriminată chiar și în lipsa unei intervenții din partea legiuitorului după pronunțarea DCC nr. 732/2014. Singura consecință produsă prin absența intervenției legiuitorului rezidă în faptul că stabilirea îmbibației alcoolice nu se mai face pe baza valorii pe

Așadar, din probele administrate trebuie să rezulte valoarea alcoolemiei la momentul opririi în trafic prin efectuarea unui calcul retroactiv în funcție de valorile alcoolemiei rezultate în urma recoltării probelor biologice³³.

B. Incriminarea consumului de alcool sau de alte substanțe psihoactive ulterior producerii unui accident de circulație³⁴

Prin Legea nr. 200/2023 s-a procedat la reîncriminarea unor fapte care au existat în fondul legislativ activ până la data de 1 februarie 2014,

---

care o are alcoolemia la momentul prelevării mostrelor biologice, ci în funcție de valoarea alcoolemiei din timpul conducerii vehiculului pe drumurile publice, revenindu-se astfel la condiția incriminării din norma veche prevăzută de art. 87 alin. (1) din O.U.G. nr. 195/2002, ipoteză care necesită recoltarea a două probe de sânge pentru stabilirea fazei intoxicației etilice (absorbție sau eliminare) și a ratei de eliminare individuală, la solicitarea estimării retroactive a alcoolemiei, atunci când suspectul sau inculpatul solicită aceasta. De aceea, modificarea textului infracțiunii, prin introducerea locuțiunii «la momentul prelevării probelor biologice» nu a avut ca efect dezincriminarea faptelor comise sub imperiul legii vechi (art. 87 din O.U.G. nr. 195/2002), când determinarea concentrației de alcool în sânge se făcea în raport de momentul depistării în trafic, după cum nici intervenția instanței de contencios constituțional nu produce asemenea consecințe. Singurul efect este, așa cum s-a arătat, modificarea textului în sensul eliminării prevederii neconforme cu legea fundamentală, cu consecințe doar sub aspect probator, respectiv necesitatea stabilirii îmbibației alcoolice la momentul săvârșirii infracțiunii, care coincide cu momentul opririi în trafic”.

³³ Nu trebuie omis faptul că inclusiv calculul retroactiv al alcoolemiei realizat în rapoartele de expertiză are o natură teoretică, putând fi influențat de parametri eronați livrați chiar de către făptuitor (ora consumului, natura băuturilor consumate, existența sau nu a unui consum de alimente simultan sau ulterior consumului de alcool etc.).

³⁴ Pentru o analiză detaliată în care se regăsesc și elemente de conținut din actualul articol a se vedea Mihail UDRIOU, *Sinteze de Drept Penal. Partea specială*, volumul al II-lea, ed. a IV-a Ed. C.H. Beck, București, 2023, pp. 1418 - 1423.

dispozițiile art. 90 din OUG: 195/2002, abrogat la intrarea în vigoare a Legii nr. 286/2009 fiind preluate în cuprinsul art. 336¹ C.pen.³⁵, urmând a fi aplicate faptelor comise începând cu data de 09 iulie 2023.

Infracțiunea prevăzută de art. 336¹ C.pen. este o infracțiune de pericol abstract care conține o formă de bază [art. 336¹ alin. (1) C.pen.] și o variantă agravată [art. 336¹ alin. (2) C.pen.], ce pot fi comise numai de o persoană fizică care are capacitate penală și care a produs un accident de circulație cu victime umane.

Participația penală este posibilă numai în forma complicității și a instigării care pot fi comise atât de o persoană fizică, cât și de una juridică, coautoratul nefiind posibil.

---

³⁵ Art. 336¹ C.pen, Consumul de alcool sau de alte substanțe psihoactive ulterior producerii unui accident de circulație.

„(1) Fapta conducătorului unui vehicul de a consuma alcool sau alte substanțe psihoactive, după producerea unui accident de circulație care a avut ca rezultat uciderea sau vătămarea integrității corporale ori a sănătății uneia sau mai multor persoane, până la recoltarea mostrelor biologice, se pedepsește cu închisoare de la unu la 5 ani sau cu amendă. (2) Dacă persoana aflată în una dintre situațiile prevăzute la alin. (1) efectuează transport public de persoane, transport de mărfuri periculoase ori se află în procesul de instruire practică a unor persoane pentru obținerea permisului de conducere sau în timpul desfășurării probelor practice ale examenului pentru obținerea permisului de conducere, pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani. (3) Nu constituie infracțiune consumul de substanțe psihoactive după producerea accidentului de circulație și până la recoltarea mostrelor biologice, dacă acestea sunt administrate de personal medical autorizat, în cazul în care administrarea acestora este impusă de starea de sănătate sau de vătămarea corporală a conducătorului auto.

În literatura de specialitate³⁶ s-a apreciat că pentru a se putea reține tipicitatea faptei trebuie verificate gradual următoarele aspecte:

- a. dacă s-a produs, din culpă sau fără vinovăție (nu cu intenție), un accident de circulație³⁷ cu victime umane, adică accidentul care are ca urmare vătămarea integrității corporale sau a sănătății uneia sau mai multor persoane [cel puțin o zi de îngrijire medicală sau vreuna din urmările prevăzute de art. 194 alin. (1) lit. a), c), d) și e) C.pen.], ori decesul uneia sau mai multor persoane;
- b. dacă a existat o acțiune intenționată de consum de băuturi alcoolice și/sau substanțe psihoactive după conducerea pe drumurile publice a vehiculului implicat în accidentul de circulație cu victime umane și până la recoltarea probelor biologice.

Art. 336¹ alin. (3) C.pen. prevede o ipoteză care conduce la reținerea lipsei tipicității faptei prevăzute de art. 336¹ alin. (1) și (2) C.pen., înlăturând prima trăsătură esențială a infracțiunii (tipicitatea), iar nu cea de-a doua trăsătură esențială a infracțiunii, respectiv antijuridicitatea. Cauza de atipicitate este incidentă numai în situația în care ulterior accidentului de circulație cu victime umane are loc o ingerare supravegheată medicală de substanțe psihoactive, nu și atunci când sunt ingerate băuturi alcoolice.

---

³⁶ M. UDROIU, *Particularități ale incriminării consumului de alcool sau de alte substanțe psihoactive ulterior producerii unui accident de circulație în art. 336¹ din Codul penal*, articol în curs de publicare în Curierul Judiciar nr. 5/2023.

³⁷ Potrivit art. 75 din OUG: 195/2002, republicată, accidentul de circulație este evenimentul care întrunește cumulativ următoarele condiții: a) s-a produs pe un drum deschis circulației publice ori și-a avut originea într-un asemenea loc; b) a avut ca urmare decesul, rănirea uneia sau a mai multor persoane ori avarierea a cel puțin unui vehicul sau alte pagube materiale; c) în eveniment a fost implicat cel puțin un vehicul în mișcare.

IV. Agravarea răspunderii penale pentru infracțiunea de tulburare a ordinii și liniștii publice

Constatarea creșterii cazurilor în care au fost exercitate acte de violență în public (uneori precedate de acte de instigare realizate pe platforme de socializare, sau urmate de manifestări ostentative sau chiar violente față de autoritățile chemate pentru a restabili ordinea) au determinat legiuitorul să înăsprească regimul sancționator stipulat de art. 371 C.pen. Din păcate, nici din expunerea de motive a legii și nici din vreun alt document nu rezultă că la baza inițiativei legislative ar fi stat vreo analiză criminologică, ci mai degrabă constatările empirice ale inițiatorilor proiectului de lege din cauzele punctuale mediatizate.

Anterior modificării legislative în unicul alineat al art. 371 C.pen. erau prevăzute trei modalități alternative ale elementului material care puteau fi comise numai printr-o acțiune (infracțiune comisivă cu conținut alternativ).

Conținutul alternativ al normei a fost înlăturat prin Legea nr. 248/2023 forma de bază urmând a consta într-o unică acțiune, iar celelalte modalități alternative ce presupun exercitarea unor acte de violență au fost reglementate ca variantă agravată a infracțiunii.

A. Forma de bază a infracțiunii [art. 371 alin. (1) C.pen.]

În noua configurarea a infracțiunii elementul material al formei de bază a infracțiunii va consta în amenințări sau atingeri grave aduse demnității persoanelor³⁸ [orice acțiuni de amenințare, insultătoare, ultragiatoare (de

---

³⁸ În literatura juridică (Florin. STRETEANU, Daniel NIȚU, *Drept penal partea generală, vol. I*, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 82) s-a arătat că „noțiunea «atingeri grave ale

pildă, gesticularea cu un pistol în mână și amenințarea astfel a publicului, scuiparea unui demnitar în timpul unei ceremonii, folosirea de expresii triviale sau de natură a umili în considerarea unui handicap sau a orientării sexuale etc)].

Atingerea gravă a demnității unei persoane constituie și una dintre condițiile necesare pentru constatarea provocării. Astfel, această circumstanță atenuantă legală poate fi reținută dacă sunt îndeplinite și celelalte condiții prevăzute de art. 75 alin. (1) lit. a) C.pen. în favoarea celui care ripostează în urma atingerii grave a demnității obiectivate prin comiterea infracțiunii prevăzute de art. 371 C.pen. (de pildă, în cazul în care în urma atitudinii vulgare manifestate în public prin care se lezează demnitatea provocatului, acesta exercită acte de violență împotriva persoanei care a tulburat liniștea publică). Nu are natura unei infracțiuni complexe care absoarbe ultrajul asupra bunelor moravuri, ori amenințarea aceste infracțiuni urmând a fi reținute în concurs real unele față de altele și în concurs ideal cu infracțiunea de tulburarea ordinii și liniștii publice.

---

demnității persoanelor» are un conținut variabil în funcție de timp, spațiu sau mediu social, astfel că delimitarea acestui conținut nu se poate face decât în considerarea concepțiilor și practicilor sociale curente la un moment dat”.

Urmarea imediată constă în tulburarea ordinii și liniștii publice³⁹ (infracțiune de rezultat⁴⁰) și trebuie dovedită legătură de cauzalitate între faptă și urmarea imediată⁴¹.

Pedeapsa prevăzută de lege pentru forma de bază a infracțiunii este închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă, ca și anterior modificării legislative.

B. Prima variantă agravată a infracțiunii [art. 371 alin. (2) C.pen.]

Spre deosebire de „violențele verbale” prevăzute de forma de bază, în cazul variantei agravate se vor sancționa acțiunile obiectivate în violențe asupra persoanelor (orice acte de violență fizică) și sau în violențe asupra

---

³⁹ În doctrină (Florin. STRETEANU, Daniel NIȚU, op.cit., vol. I, p. 81) s-a arătat că „o altă cutumă, de dată mai recentă, dar devenită astăzi un comportament constant și uniform, fondat pe ideea exercitării unei facultăți legitime, o reprezintă «tulburarea liniștii publice» prin sunetul claxoanelor coloanelor de mașini care se întorc de la o competiție sportivă câștigată sau care transportă participanții la celebrarea unei căsătorii. În același sens ar putea fi evocată cutuma statornicită în marile orașe de a sărbători în piața centrală victoriile echipei naționale de fotbal la competițiile importante. Este evident că aceste adunări spontane nu sunt autorizate, sunt susceptibile de a tulbura circulația pe anumite artere și liniștea publică, dar, în măsura în care ele nu degenerază în acte de violență, nu atrag răspunderea penală, organizarea lor fiind deja o cutumă bine consolidată”.

⁴⁰ În sensul că urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol pentru relațiile de conviețuire socială, care decurge din săvârșirea acțiunii prin care se provoacă scandal public, a se vedea Vintilă. DONGOROZ (coordonator), *Explicații teoretice ale Codului penal al RSR*, vol. IV, Ed. Academiei RSR, București, 1971, p. 672.

⁴¹ În sensul că legătura de cauzalitate rezultă implicit din însăși săvârșirea acțiunii descrise în textul incriminator, cauzatoare de tulburarea liniștii publice, a se vedea Vintilă. DONGOROZ (coordonator), op.cit., p. 672.

bunurilor (orice acte de distrugere, degradare, aducere în stare de neîntrebuințare a unui bun).

Fapta este tipică chiar dacă actele de violență sunt comise asupra unei persoane ori a unui singur bun. În această privință în Decizia nr. 9/HP/2016 s-a reținut că:

„de esența incriminării nu este numărul de persoane vizate de acțiunile autorului, ci tulburarea ordinii și liniștii publice prin conduitele comise în public și care au aceste caracteristici. Elementul esențial rămâne, la fel ca în legislația penală anterioară, tulburarea ordinii și liniștii publice prin acțiunile din structura laturii obiective, și nu aspectul legat de pluralitatea subiecților pasivi secundari; în ipoteza în care violențele, amenințările sau atingerile grave aduse demnității persoanei, care tulbură ordinea și liniștea publică au fost comise în public împotriva unei singure persoane, nu operează dezincriminarea, nefiind incidente dispozițiile art. 4 C.pen.⁴²”

Nici varianta agravată nu are natura unei infracțiuni complexe care absoarbe ultrajul asupra bunelor moravuri, lovirile sau alte violențe, vătămarea corporală sau distrugerea, aceste infracțiuni urmând a fi reținute în concurs real unele față de altele și în concurs ideal cu infracțiunea de tulburarea ordinii și liniștii publice.

Dacă în urma unor acte de provocare, riposta constă în acte de violență exercitate în public și care tulbură ordinea și liniștea publică, se va reține starea de provocare numai prin raportare la infracțiunea îndreptată împotriva sănătății și integrității corporale a persoanei (de pildă, loviri sau alte violențe

---

⁴² ÎCCJ, comp.dez.pen., dec. 9/HP/2016, M.Of.: 356/10 mai 2016, pp. 4-15.

sau vătămare corporală), iar nu și cu privire la infracțiunea concurentă de tulburare a ordinii și liniștii publice⁴³.

Pedeapsa închisorii prevăzută de lege pentru sancționarea actelor de violență comise în public asupra persoanelor sau bunurilor care au condus la tulburarea ordinii și liniștii publice a fost majorată prin Legea nr. 248/2023⁴⁴. Aceste fapte vor fi sancționate numai cu închisoare de la unu la 5 ani, fiind înlăturată și pedeapsa alternativă.

---

⁴³ În acest sens, în jurisprudență (TS, dec.: 1720/15 aug. 1984, în Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem pe anul 1984, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985, p. 238) s-a reținut că pentru a se putea reține provocarea, tulburarea sub acțiunea căreia se comite fapta trebuie să fie cauzată de acte ale subiectului pasiv al infracțiunii, ceea ce nu este cazul atunci când se săvârșește infracțiunea de tulburare a ordinii și liniștii publice; prin urmare, această infracțiune nu este susceptibilă de a fi comisă în stare de provocare.

Tot astfel, în doctrină (Florin. STRETEANU, Daniel NIȚU, *Drept penal partea generală, vol. II*, Ed. Universul Juridic, București, 2018, p. 401), în analiza cerinței riposte ca aceasta să fie comisă împotriva provocatorului s-a arătat că „altă ipoteză discutabilă este posibilitatea reținerii provocării în cazul în care riposta îl prejudiciază pe provocator, dar acesta fie nu este subiectul pasiv al infracțiunii săvârșite, fie este doar subiect pasiv secundar. Din perspectiva ipotezei în care provocatorul nu este subiectul pasiv al infracțiunii comise în stare de provocare, ne imaginăm ipoteza în care autorul, aflând că victima tocmai îl insultase în fața mai multor colegi comuni, o lovește pe aceasta în mod repetat, într-o piață publică. În acest caz, pentru infracțiunea de violență comisă se va reține circumstanța provocării. În schimb, pentru infracțiunea de tulburarea ordinii și liniștii publice (art. 371 C.pen.), ce ar putea fi incidentă, în speță nu credem că se va reține provocarea – în acest caz se va putea, eventual, reține circumstanța atenuantă judiciară prevăzută de art. 75 alin. (2) lit. b) C.pen.”

⁴⁴ Legea nr. 295/2004 a fost republicată în M.of.: 814/17 noi. 2011 și a mai fost modificată prin Legea nr. 288/2011 pentru modificarea art. 14 alin. (1) lit. d) din Legea nr. 295/2004 privind regimul armelor și al munițiilor, publicată în M.of.: 892/16 dec. 2011.

C. A doua variantă agravată a infracțiunii [art. 371 alin. (3) C.pen.]

Prin Legea nr. 248/2023 a fost introdusă o nouă variantă agravată care se raportează la varianta agravată prevăzută de art. 371 alin. (2) C.pen. când acțiunile violente exercitate asupra persoanelor sau bunurilor sunt comise de o persoană care are asupra sa o armă de foc, un obiect, un dispozitiv, o substanță sau un animal ce pot pune în pericol viața, sănătatea ori integritatea corporală a persoanelor.

1. Ipoteza armei de foc⁴⁵

Este necesar ca autorul/coautorii infracțiunii să aibă asupra sa/lor o armă propriu-zisă (indiferent dacă este folosită sau nu), care să poată fi calificată drept armă de foc. Noțiunea de armă de foc este definită în mod previzibil de Legea nr. 295/2004⁴⁶. Nu se va reține varianta agravantă dacă

⁴⁵ A se vedea și explicațiile din Mihail UDROIU, *Sinteza modificărilor legislative operate prin Legile nr. 171/2023, nr. 213/2023, nr. 217/2023 și nr.248/2023 în cazul infracțiunilor contra persoanei și a celor contra patrimoniului*, articol în curs de publicare în *Analele Universității București – Seria Drept*, nr. 2/2023.

⁴⁶ Potrivit art. I pct. 2. Legea nr. 295/2004, republicată, prin arma de foc se înțelege orice armă portabilă cu țevă care poate arunca, este concepută să arunce sau poate fi transformată să arunce alice, un glonț ori un proiectil prin acțiunea unui combustibil de propulsie; se consideră că un obiect poate fi transformat pentru a arunca o alice, un glonț sau un proiectil prin acțiunea unui combustibil de propulsie dacă are aspectul unei arme de foc și, ca urmare a construcției sale sau a materialului din care este confecționat, poate fi transformat în acest scop; în înțelesul prezentei legi, nu sunt incluse în definiția armelor de foc armele prevăzute în categoriile D și E din anexă. În categoria D (Arme și muniții neletale supuse notificării) intră: armele cu tranchilizante, arbaletetele, armele vechi, orice armă din această categorie care a fost transformată în armă de spectacol sau armă acustică, armele clasificate în categoriile A, B, C sau D care au fost dezactivate în conformitate cu Regulamentul de punere în aplicare (UE)

2015/2.403 al Comisiei din 15 decembrie 2015 de elaborare a unor orientări comune privind standardele și tehnicile de dezactivare, pentru a garanta că armele de foc dezactivate sunt în mod ireversibil nefuncționale. În categoria E (Alte categorii de arme și dispozitive) intră: armele cu destinație industrială, armele de asomare, harpoanele destinate pescuitului, arcurile destinate tirului sportiv, replicile de arme tip airsoft, dispozitivele paintball].

Conform art. III din Legea nr. 295/2004, în clasificarea armelor potrivit destinației trebuie avute în vedere următoarele aspecte: i. armele de apărare și pază sunt arme de foc scurte, recunoscute în condițiile prevăzute de lege, destinate să asigure apărarea vieții, integrității și libertății persoanelor fizice precum și a bunurilor aparținând persoanelor fizice sau juridice; ii. arme cu destinație industrială sunt arme de foc utilitare, semiautomate, destinate unui scop industrial de uz civil și care au aparența unei arme de foc automate; iii. arme de foc dezactivate sunt arme de foc care au fost făcute definitiv impropriei folosirii, prin dezactivare, asigurându-se că toate componentele esențiale ale armei de foc în cauză au devenit definitiv nefuncționale și imposibil de demontat, înlocuit sau modificat, într-un mod care să nu permită în niciun fel reactivarea armei de foc; iv. arme de spectacol și arme acustice sunt arme de foc transformate cu scopul specific de a fi utilizate în mod exclusiv pentru a trage gloanțe oarbe, de exemplu în reprezentații teatrale, sesiuni fotografice, filme și înregistrări de televiziune, reconstituirea unor evenimente istorice, parade, evenimente sportive și instruire.

Conform art. IV din Legea nr. 295/2004, în clasificarea armelor din punct de vedere constructiv trebuie avute în vedere următoarele aspecte: a. arme de foc scurte sunt arme de foc a căror țevă nu depășește 30 cm sau a căror lungime totală nu depășește 60 cm; b. arme de foc lungi sunt arme de foc a căror lungime a țevii sau lungime totală depășește dimensiunile armelor de foc scurte. Armele de foc lungi, letale, a căror muniție dezvoltă o energie cinetică la gura țevii ce depășește 10.000 de Jouli, pot fi procurate doar în vederea deținerii, numai ca arme de foc cu destinația colecție. C. arme de foc automate sunt arme de foc care, după fiecare cartuș tras, se reîncarcă automat și trag o serie de mai multe cartușe prin apăsarea continuă pe trăgaci; d. arme de foc semiautomate sunt arme de foc care, după fiecare cartuș tras, se reîncarcă automat, dar nu pot trage o serie de mai multe cartușe prin apăsarea continuă pe trăgaci; e. arme de foc cu repetiție sunt arme de foc care, după fiecare foc tras, se reîncarcă manual, prin introducerea pe țevă a unui cartuș preluat din încărcător prin intermediul unui mecanism; f. arme de foc cu o singură lovitură sunt armă de foc fără încărcător, care este încărcată după fiecare tragere

fapta este comisă utilizând o armă asimilată [art. 179 alin. (2) C.pen.], deoarece aceasta nu poate fi calificată drept armă de foc.

De asemenea, trebuie avut în vedere că nu orice armă propriu-zisă este o armă de foc, deși orice armă de foc are natura unei arme propriu-zise.

Nu este necesar ca arma de foc să fie vizibilă pentru subiectul pasiv secundar sau ca această să fi fost folosită efectiv la comiterea faptei, fiind suficient ca făptuitorul să fi fost înarmat sau arma să fi fost în proximitatea sa (la dispoziția acestuia), chiar dacă arma de foc nu a fost utilizată.

Nu se va reține această variantă agravată dacă doar se simulează deținerea unei arme de foc pentru crearea unei stări de temere a subiectului pasiv secundar, în condițiile în care făptuitorul nu avea asupra sa nicio armă.

În ipoteza în care doar instigatorul sau complicele anterior/concomitent a fost înarmat cu o armă de foc, nu se va reține varianta agravată a infracțiunii nici în sarcina autorului, și nici în sarcina participantului, această împrejurare urmând a fi avută în vedere la individualizarea judiciară a pedepsei.

În cazul în care arma era deținută contrar dispozițiilor legale, infracțiunea de tulburare a ordinii și liniștii publice va fi reținută în concurs real cu infracțiunea de nerespectare a regimului armelor și munițiilor (art. 342 C.pen.).

Comiterea actelor de violență asupra persoanelor sau bunurilor de autorul care avea asupra sa o armă de foc este o circumstanță reală care se răsfrânge asupra participanților în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o.

---

prin introducerea manuală a cartușului în camera de încărcare sau într-un lăcaș special prevăzut la intrarea în țevă.

2. Ipoteza obiectului, dispozitivului, substanței sau animalului ce pot pune în pericol viața, sănătatea ori integritatea corporală a persoanelor

Norma de incriminare este imprezibilă creând o agravare generală, nejustificată a răspunderii penale ori de câte ori făptuitorul se află în posesia oricărui obiect (pix, capsator, băț), dispozitiv, substanță (nu doar cele narcotice, paralizante sau explozive) sau animal (inclusiv un papagal sau o pisică) ce ar putea periclita *in abstracto* integritatea corporală sau sănătatea a unei persoane în condițiile în care voința legiuitorului a fost aceea ca, în condițiile producerii urmării imediate constând în tulburarea ordinii și liniștii publice, să fie sancționată mai grav fapta comisă de persoane aflate în posesia unor obiecte care, raportat la împrejurările concrete, sunt apte să pericliteze integritatea corporală sau sănătatea a unei persoane.

Față de modul de redactare a dispozițiilor art. 371 alin. (3) C.pen. nu este necesar ca aceste obiecte să fie vizibile pentru victimă sau să fi fost folosite efectiv la comiterea faptei, fiind suficient ca făptuitorul să fi fost în posesia lor.

Această ipoteză de agravare are natura unei circumstanțe reale care se răsfrânge asupra tuturor participanților în măsura în care au cunoscut-o sau au prevăzut-o.

D. Cerința esențială atât pentru forma de bază, cât și pentru variantele agravate

Atașată elementului material al formei de bază ori a celei agravate a infracțiunii este cerința esențială ca fapta să fie săvârșită în public (în sensul

art. 184 C.pen., fiind însă necesar să fie prezent publicul pentru a se produce urmarea imediată⁴⁷).

Astfel, locul comiterii faptei este plasat de legiuitor în cadrul conținutului constitutiv al infracțiunii. În această privință, trebuie avută în vedere în Decizia nr. 9/HP/2016 în considerentele căreia s-a arătat că:

„În măsura în care acțiunea de lovire, amenințare etc. este îndreptată împotriva unei singure persoane, împrejurarea că fapta este comisă în public nu va conduce automat la reținerea infracțiunii prevăzute de art. 371 C.pen., atâta vreme cât nu se identifică o tulburare a ordinii și liniștii publice. Identificarea acestei consecințe ține inclusiv de prezența altor persoane la locul comiterii faptei, fără a fi însă necesar ca asupra acestora să fie exercitate violențe, amenințări etc.; [...] pentru existența infracțiunii, violențele, amenințările sau atingerile grave aduse demnității nu trebuie să fie comise împotriva mai multor persoane, fiind suficient ca violențele, amenințările ori atingerile grave aduse demnității, care tulbură ordinea și liniștea publică, să fie săvârșite, în public, împotriva unei persoane.⁴⁸”

Deși în literatura juridică sau în unele soluții jurisprudențiale tulburarea efectivă a ordinii și liniștii publice este tratată ca o cerință esențială atașată elementului material al infracțiunii, cred că în realitate acesta trebuie să fie privită doar ca urmare imediată a infracțiunii⁴⁹. Astfel, comiterea în

---

⁴⁷ În alte opinii [Vintilă. DONGOROZ (coordonator), op.cit., p. 672] s-a arătat că atunci când fapta este săvârșită într-un loc public prin natura sa, cerința esențială este îndeplinită chiar dacă făptuitorul ar fi luat toate măsurile pentru a nu fi văzut ori auzit de cineva și, într-adevăr, nu a fost văzut sau auzit.

⁴⁸ ÎCCJ, comp.dez.pen., dec. 9/HP/2016, p. 10, 13.

⁴⁹ În doctrină (Teodor VASILIU, Dan PAVEL (coordonatori), Codul penal al RSR comentat și adnotat. Partea specială, vol. II, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1977, p. 441) s-a arătat că „nu în natura sau atributele proprii manifestărilor trebuie să căutăm caracterul lor infracțional, ci în urmarea pe care o produc. Nu este vorba de o indignare izolată a unei persoane, de un comentariu particular, ci de o manifestare publică, în care indignarea, revolta

public a unor acte de agresiune asupra unor persoane ori a unor bunuri ori proferarea de amenințări nu este aptă conducă în toate cazurile la tulburarea ordinii și liniștii publice astfel încât să fie reținută întotdeauna și comiterea infracțiunii prevăzute de art. 371 C.pen. În ipoteza în care nu se reține că prin acțiunile comise s-ar fi tulburat efectiv în orice mod ordinea și liniștea publică, fapta va constitui doar o infracțiune contra persoanei sau a patrimoniului, dacă sunt întrunite toate cerințele legale de tipicitate ale acestora din urmă⁵⁰.

Concluzii

Analiza de mai sus relevă faptul că și în cazul acestor infracțiuni, ca și în ipoteza infracțiunilor contra persoanei și a patrimoniului, resursele de creativitate ale legiuitorului în vederea îmbunătățirii și eficientizării represiei penale sunt limitate la crearea de variante agravate prin importarea elementelor circumstanțiale de la alte infracțiuni, la mărirea limitelor de pedeapsă ori la transpunerea punctuală a deciziilor Curții Constituționale.

În continuare se remarcă faptul că nu constituie un obiectiv de politică penală corelarea normelor de incriminare ori a regimului sancționator.

---

se transmit în cadrul unei colectivități de persoane care asistă sau iau cunoștință de fapta săvârșită. Dacă aceste manifestări au ca efect tulburarea ordinii și liniștii publice, ele împreună cu rezultatul produs se înscriu în conținutul laturii obiective a infracțiunii”.

⁵⁰ În acest sens, în jurisprudența fostului Tribunal Suprem s-a arătat că infracțiunea de tulburare a ordinii și liniștii publice nu poate fi reținută în concurs cu aceea de omor în cazurile când, deși uciderea victimei a stârnit revolta cetățenilor care au asistat la comiterea faptei, acțiunile inculpatului nu au depășit cadrul laturii obiective specifice infracțiunii de omor (TS, dec.: 1943/2 sept. 1982, în Culegere de decizii ale Tribunalului Suprem pe anul 1982, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 287).